

Stari zemljevidi slovenskega ozemlja

Veličastna in slikovno bogata
kartuša zemljevida Kranjske
duhovnika Janeza Dizme
Florjanciča iz leta 1744.

VIR: ZEMLJEPIŠNI MUZEJ GJAM ZRC SAZU

DUCATUS
CARNIOLIAE
Tabula Chorographica,
Iussu, Sumptuque
INGLIVTORUM
PROVINCIAE STATUUM
geometricè exhibita,

per
Joannem Dismam Florjantschitsch
de Grienfeld, Paroch. et Consist.
Archid. Officij Sitticiensis,
et per
Abrahanum Kalttschmidt
ari incisà Ljubaci
1744.

V 40. letih 16. stoletja je bil v lesorezni tehniki izdelan zemljevid *Descriptio totius Illyridis* (Opis celotne Ilirije) Sebastiana Münstra. Prikazuje območje Slovenije, del Hrvaške in zahodno Bosno, izstopata pa usmerjenost proti jugu ter gozdni pas v obliki drevoreda, ki ponazarja sklenjeno gozdnato hribovje od Slovenije do Bosne.

VIR: ZASEBNA ZBIRKA BORUTA ŽUNIČA

Besedilo: dr. Primož Gašperič

“Ati, a smo se izgubili?”
 “Ne, le zašli smo!”
 “V čem pa je razlika?”

“Bistvena! Vsak čas bomo prišli na cesto ali do kakega kraja, ki ga je mogoče najti na zemljevidu.” Nekaj minut pozneje smo se res pripeljali do manjšega naselja, navedenega na zemljevidu, in se obrnili v pravo smer, zato nadaljnja pot ni bila več vprašljiva. Otroka sta si oddahnila, a eden od njiju je takoj vzdihnil: “Kako pa so pot našli včasih, ko niso imeli zemljevidov?” Ob takšnem vprašanju se človek zamisli, mene pa nenehno spremlja pri delu s starimi zemljevidi. V zadnjem času me je dodatno spodbudila tudi Mednarodna kartografska zveza (ICA), ki je leti 2015 in 2016 razglasila za mednarodno leto zemljevida.

Sodobni meščan si težko predstavlja življenje pred več stoletji ali celo tisočletji. Pogosto ga “iztirijo” že nekajurni izklop elektrike, nekajdnevno bivanje v kraju brez dostopa do svetovnega spleta ali občasna nedostopnost preostalih dobrin, ki mu omogočajo lagodno življenje. Na potovanjih ali zgolj za potešitev geografske radovednosti se vse pogosteje odloča za spletne aplikacije in programe, ki jih uporablja na računalniku oziroma mobilnem telefonu, tablici ali navigacijski napravi. Uporaba “klasičnih” zemljevidov najpogosteje v papirni ali plastificirani obliki že velja za nekoliko zastarelo. Izbira je seveda prepuščena posamezniku, prav pa je, da se popotnik pripravi glede na posebnosti, ki ga nemara čakajo na potovanju.

Preden začnemo razmišljati o zemljevidih slovenskega ozemlja, je treba omeniti, kaj ti

Začetnik avstrijske kartografije Wolfgang Lazius je leta 1561 v zbirki zemljevidov izdal zemljevid *Ducatus Carniolae et Histriae una cum Marcha Windorum* (Vojvodina Kranjska in Istra s Slovensko marko), ki je prvi znani samostojni prikaz vojvodine Kranjske.

VIR: NACIONALNA I SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA U ZAGREBU, ZBIRKA ZEMLJOVIDA I ATLASA, SIGNATURA: S-JZ-XVI-26

sploh so in kdaj so se pojavili. Zemljevid ni le slika nekega površja. Gre za veliko določnejši "izdelek". Je prikaz površja, ki ga z uporabo izbrane projekcije prenesemo na ravno ploskev, pomanjšamo v določenem merilu ter opremimo z dogovorjenimi znaki, razlago in napisi. Torej ni nič prepuščeno naključju in je vse vnaprej dogovorjeno ter natančno določeno. To seveda velja za sodobne zemljevide.

Zelja po risanju oziroma upodabljanju je bila pri človeku verjetno prisotna že v prazgodovini. Preprosti prikazi Zemljinega površja naj bi se bili pojavili pred 30.000 leti, ko se je človek že znal izražati z znaki. Takratnim kartografskim prikazom težko rečemo zemljevidi, morda bolj skice, podobe oziroma predhodniki zemljevidov. To so (bile) preproste upodobitve nekega objekta ali dela naravnega okolja, v katerem so živeli upodobljevalci. Slike so narisali na tla oziroma tudi spraskali ali vrezali v različna naravna gradiva, kot so les, kosti, glina, kamen oziroma stene jam.

Med najstarejše domnevne predhodnike današnjih zemljevidov uvrščamo 25.000 let stare podobe, vgravirane v mamutov okel, tako imenovani Zemljevid iz Pavlova, kraja na Moravskem (Češka). Podobe iz Meziriča (Ukrajina), ki so prav tako vgravirane v okel, in slika iz jame Ambaunt v pokrajini Navara (Španija), narisana na steno, so stare 14.000 let. Na steni so našli tudi približno 8000 let staro upodobitev iz neolitskega naselja Çatal Höyük (Turčija), ki prikazuje načrt naselja in izbruh ognjenika nad njim. V tisočletjih pred našim štetjem so civilizacije, kot so babilonska, egipčanska, sumerska in feničanska, razvile matematično in filozofsko védenje, ki je pripomoglo k dojetanju in risanju njim znanega sveta, večinoma na glinene plošče in papirus.

Prve znanstvene temelje so risanju zemljevidov in kartografiji kot vedi dali stari Grki. Številni antični učenjaki so se ukvarjali z ugotavljanjem, kakšne oblike in velikosti je Zemlja, marsikateri jo je tudi upodobil. V srednjem veku se je veliko antičnega znanja izgubilo, avtorji zemljevidov pa so bili pogosto menihi, ki so delovali zgolj v samostanih. V 12. stoletju se je v Evropi začel proces postopnega kartograf-

skega preroda, najočitnejšega pri izdelavi portolanskih zemljevidov. Nekateri jih štejejo za prve prave zemljevide, na katerih so natančno prikazane obalna črta in smeri plovbe po morju. Zaton srednjega veka ob koncu 15. stoletja zaznamuje nova odkritja. Že Kolumbovo prečkanje Atlantika in nepredstavljava razsežnost obal obeh Amerik nam dajeta misliti o nujnosti kartografskega preroda, ki traja še danes.

Ko smo se doma pripravljali za kolesarjenje po Sloveniji, sta otroka iz predala vlekla številne zemljevide in jih premetavala sem ter tja. Občasno sta katerega odprla, poskušala prebrati naslov ali zemljepisno ime in že je "letel" na bližnji kup. Opazila pa sta, da jih večina prikazuje večja ozemlja ali celine. "A so tile zemljevidi sploh uporabni na potovanju?" sta vprašala. Odgovor ni tako preprost. Zemljevidi se glede na merilo ločijo na bolj ali manj podrobne. Manj podrobni so tisti v manjšem merilu, na primer prikazi držav in celin, podrobnejši so v večjem merilu in prikazujejo na primer manjše dele površja. Zemljevidi v manjšem merilu so nam v pomoč pri splošnem poznavanju območja, tisti v večjem merilu pa so zelo uporabni na potovanju, saj natančneje prikazujejo lego cest, rek, vzpetin in krajev, s čimer nam olajšajo iskanje na poti.

Za lažje razumevanje pomena zemljevidov je treba poznati razvoj zgodovine kartografije

Pri prikazu oblikovanosti površja je treba izbrati, kako in na kakšen način trirazsežnostno površje iz narave prikazati na dvorazsežnostnem zemljevidu. Od 15. do 18. stoletja se je oblikovanost površja prikazovala posplošeno in dokaj enotno, na primer s podobo krtin. Prevladoval je pogled iz "ptičje perspektive", ki so mu na vzhodni strani vzpetin dodali sence. V 18. stoletju je postopno prevladal način črtkanja, pri katerem kratke črtice z debelino in dolžino izražajo naklon površja, z lego in razporeditvijo pa nakazujejo njegove oblike. Na sodobnejših zemljevidih se oblikovanost površja najpogosteje prikazuje z višinskimi črtami ter barvami in senčenjem.

S. MÜNSTER, OKOLI 1545: *DESCRPTIO TOTIUS ILLYRIDIS*

J. V. VALVASOR, 1689: *CARNIOLIA KARSTIA HISTRIA ET WINDORUM MARCHIA*

J. B. HOMANN, OKOLI 1714: *TABULA DUCATUS CARNIOLIA, WINDORUM MARCHIA ET HISTRIA*

B. HACQUET, 1782: *MAPPA LITHO-HYDROGRAPHICA NATIONIS SLAVICAE*

MGI WIEN, 1891: *SPEZIALKARTE DER ÖSTERREICHISCH-UNGARISCHEN MONARCHIE; FLITSCH, ZONE 20, COL. IX*

VGI, 1956: *TOPOGRAFSKA KARTA 1 : 100.000, LIST NOVO MESTO*

Madžarski zgodovinar János Zsámboki je leta 1572 izdelal zemljevid *Illyricum* (Ilirija). Javnosti je postal znan po objavi v drugi izdaji Orteliusovega atlasa *Theatrum orbis terrarum*.

VIR: NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA, KARTOGRAFSKA IN SLIKOVNA ZBIRKA, SIGNATURA: G A III 70

Nemški kartograf Johann Baptist Homann je v začetku 18. stoletja izdelal zemljevid *Tabula Ducatus Carnioliae, Vindorum Marchiae et Histriae* (Zemljevid vojvodine Kranjske s Slovensko marko in Istro). Poenostavljenemu, a nazorno prikazanemu ozemlju od Jadrana do notranjosti srednje in jugovzhodne Evrope sta dodana veduta Ljubljane in zemljevid Cerknškega jezera.

VIR: NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA, KARTOGRAFSKA IN SLIKOVNA ZBIRKA, SIGNATURA: G Z 282.6/259

v Evropi in s tem tudi kartografskih prikazov slovenskega ozemlja.

V prvi polovici 16. stoletja so Rim in Benetke imeli vodilno vlogo v evropski kartografiji. V drugi polovici 16. stoletja so pobudo prevzeli Nizozemci oziroma Belgijci. Flamca Abraham Ortelius in Gerhard Kremer Mercator ter pozneje nizozemski kartograf Willem Janszoon Blaeu so s svojimi zemljevidi in atlasi zaznamovali nadaljnji razvoj kartografske dejavnosti. Orteliusovi atlasi veljajo za prve prave atlase sveta, Mercator pa je znan predvsem po svoji projekciji in po tem, da je avtor imena *atlas*. Takoj po njegovi smrti je sin izdal atlas, na katerega naslovnici je upodobljen grški mitološki velikan Atlant oziroma Atlas, po katerem nosijo ime vse "urejene zbirke zemljevidov v knjižni obliki".

V 16. stoletju so bili zelo dejavni kartografi iz takrat predvsem nemško govoreče srednje Evrope, kamor je sodilo tudi slovensko ozemlje. Avstrijski zgodovinar in kartograf Wolfgang Lazius je avtor številnih zgodovinskih in kartografskih del, ki prikazujejo posamezne dele cesarstva. Njegov zemljevid Kranjske velja za prvi znani samostojni prikaz dežele. Kljub številnim napakam (nekaj rek in naselij je napačno navedenih, nekateri pa so celo izmišljeni) gre za oblikovno lep zemljevid, njegovo podobo pa zaokroža oblika ovala, ki ga drži avstrijski dvo-glavi orel.

V tem obdobju so bile zelo razširjene tako imenovane kozmografije. Gre za dela z astronomskimi, geografskimi, zgodovinskimi, vremenskimi in drugimi besedili z dodanimi slikami in zemljevidi. Avtor ene od njih je Nemeč Sebastian Münster, ki ji je dodal slikovit zemljevid srednje in jugovzhodne Evrope. Opazna je podobnost z antičnimi zemljevidi, posebnost pa je usmerjenost proti jugu, to pomeni, da mora bralec, glede na današnje branje zemljevidov, sebe ali zemljevid obrniti na glavo!

V 17. stoletju je bil Amsterdam kartografsko središče, kjer so se zemljevidi množično izdelovali, tiskali in prodajali. Kartografski prikazi so postali tržno zanimivi, zato je zelo pomembna tudi zunanja podoba zemljevida. Mercatorjevo in Orteliusovo kartografsko izročilo so v tem

času nadaljevale družine Hondius, Blaeu, Jansson, de Witt in pozneje Ottens. Postopoma sta se uveljavljali nemška kartografska šola, ki je tehnično izpopolnila kartiranje, in francoska, zaslužna za številna geografska in astronomska merjenja. To je tudi obdobje topografij, torej opisov posameznih dežel, ki so jim avtorji dodali kartografsko gradivo. V Franciji sta kartografijo tega obdobja zaznamovali družini Sanson d'Abbeville in Cassini. Kartografe tistega časa so še vedno pestile težave pri ugotavljanju lege izbrane točke na Zemlji, saj natančno določanje zemljepisne širine in dolžine še ni bilo mogoče. Giovanni Domenico Cassini je začetnik znane kartografske družine, ki je močno vplivala na kakovost francoske in pozneje evropske kartografije. Z njim je povezana zanimiva anekdota. Zaradi njegovih natančnih meritev se je izkazalo, da je površina Francije manjša, kot so menili do tedaj. Zato naj bi bil kralj Ludvik XIV. nejevoljen vzkliknil, da mu je Cassini vzel več ozemlja, kot mu ga je uspelo pridobiti v vseh vojnah.

Za ozemlje Slovenije so bili v 17. stoletju pogostejši prikazi posameznih dežel: Kranjske, Štajerske, Istre in Koroške. Nekateri tuji in redki domači kartografi so živeli in delali na območju današnjega ozemlja naše domovine. S terenskim delom so izmerili in nato opisali posamezne dele

Kartuša je ornamentalno oblikovan okvir, namenjen predvsem naslovu zemljevida, lahko tudi imenu avtorja ali pojasnjevalnemu besedilu. Oblika in položaj kartuše sta se na starejših zemljevidih lahko uporabljala za zapolnitev praznih površin, ki so nastale zaradi pomanjkanja geografskih podatkov. Kartuše na zemljevidih iz 15. in 16. stoletja so bile še skromne in pogosto neizstopajoče. V 17. stoletju so postale oblika umetniškega izražanja, ki je navdih črpala iz različnih zgodovinskih obdobj in iz umetnosti. V 18. stoletju je podoba kartuš zaznamovala baročna umetnost, postale so razkošne. Konec 18. stoletja je večji pomen pridobila točnost kartografskega prikaza, okrasje je postajalo vse preprostejše.

H. HONDIUS, 1636: KARSTIA, CARNIOLA ET WINDORUM MARCHIA

J. DANCKERTS, OKOLI 1660: CIRCULI AUSTRIACI IN QUO SUNT ARCHIDUCATUS AUSTRIAE DUCATUS STIRIAE ...

J. V. VALVASOR, 1689: CARNIOLIA KARSTIA HISTRIA ET WINDORUM MARCHIA

G.-L. LEROUGE, 1742: LE DUCHE DE CARNIOLE

R. DE VAUGONDY, 1752: PARTIE MÉRIDIIONALE DU CERCLE D'AUTRICHE ...

J. K. KINDERMANN, 1796: UNTERKRAIN ODER DER NEUSTAEDTLER KREIS

slovenskega ozemlja, izdelali nekaj natančnih zemljevidov ter spodbudili razvoj kartografije pri nas. Zaradi gospodarskih potreb so v tem času nastali tudi prikazi manjših območij, najpogosteje so bili to zelo podrobni in slikoviti tematski zemljevidi. Takšen primer so sicer nekoliko poznejši cestni zemljevidi Notranjske, ki jih je kartograf in upravnik idrijskega rudnika Franc Anton Steinberg izdelal v času obnovitvenih del na cestnem omrežju. Čeprav so bili zemljevidi v marsikaterem pogledu še natančni, so že nastajala prva večje pozornosti deležna kartografska in zgodovinska dela. Med kartografskimi deli lahko posebej omenimo zemljevid Štajerske duhovnika in kartografa Georga Matthäusa Vischerja, natisnjen leta 1678. Velikost in veliko merilo omogočata zelo podroben prikaz ozemlja, vizualni vtis pa dopolnjujejo bogate ilustracije in besedila. Med zgodovinskimi deli močno izstopa poznejša "uspešnica" *Slava vojvodine Kranjske*, ki jo je leta 1689 izdal kranjski polihistor Janez Vajkard Valvasor. V drugi knjigi tega dela je objavljen zemljevid *Carniola, Karstia, Histria et Windorum Marchia* (Kranjska, Kras, Istra in Slovenska marka), ki ga je izdelal avtor sam in naj bi bil v orientacijsko pomoč bralcu.

V 18. stoletju je kartografska stroka precej napredovala. Vzroke za to lahko iščemo v politični, upravni ali vojaški potrebi po natančnih izmerah in prikazih ozemelj. Nizozemsko, bolj tržno usmerjeno kartografijo 17. stoletja je zamenjala francoska, bolj znanstveno usmerjena. Novejši pripomočki so omogočili natančnejše meritve in s tem kakovostnejše kartografske prikaze. Izumljene ali dopolnjene so bile merilne naprave, kot sta sekstant in teodolit, za

Po desetih letih terenskega dela je Janez Dizma Florjančič leta 1744 izdal zemljevid *Ducatus Carnioliae tabula chorographica* (Horografski zemljevid vojvodine Kranjske). Gre za najkakovostnejši in najpopolnejši zemljevid Kranjske iz tistega obdobja, ki se zaradi dodanih okrasitev uvršča v sam vrh grafične umetnosti.

VIR: ZEMLJEPIŠNI MUZEJ GIAM ZRC SAZU

Zdravnik in naravoslovec Baltazar Hacquet je zemljevid *Mappa Litho-Hydrographica Nationis Slavicae* (Kamninsko-vodopisni zemljevid slovanskih narodov) leta 1782 vključil v delo *Oriktografija Kranjske*. Zemljevid prikazuje območje med porečjema Save in Drave, krajevna imena so navedena pretežno v slovenščini ali so dvojezična, posebnost pa so označena nahajališča rud.

VIR: ZASEBNA ZBIRKA BORUTA ŽUNIČA

merjenje zračnega tlaka pa različni barometri. Med najpomembnejše se uvršča izum natančnega kronometra, nekakšne zelo točne "ure", ki pomaga v navigaciji pri določanju zemljepisne širine in dolžine glede na nebesna telesa in s tem lokacije na morju. Na prostranih oceanih razen nebesnih teles namreč ni bilo nobene oporne točke, s katero bi si mornarji pomagali pri določanju prave smeri plovbe. Ogromen napredek pri natančnosti prikaza površja je prineslo uvajanje triangulacijskega sistema kartiranja, pri katerem so se na kartiranem območju oblikovale mreže trikotnikov, ki so bile podlaga za nadaljnje kartiranje zelenega površja. Na ozemlju, kjer je živel nemško govoreče prebivalstvo, sta bili med prodornejšimi založniški hiši družin Homann in Seutter. Značilnost njihovih zemljevidov je veliko podrobnosti, kar pri nekaterih že moti branje zemljevida. Lahko si predstavljamo, kako težko je brati črno-bel zemljevid, na katerem so v črni

barvi navedena (pre)številna zemljepisna imena, ki zakrivajo prav tako črne prikaze cest, krajev, rek in vzpetin. Rast števila geografskih podatkov in kakovost zemljevidov sta vplivali tudi na zmanjšanje okrasja in intenzivnost barv.

Med letoma 1763 in 1787 je bila v habsburški monarhiji narejena prva sistematična vojaška topografska izmera, izmerjene podatke pa so izdali pod imenom Jožefinski vojaški zemljevid. Odlike več kot štiri tisoč listov obsegajočega zemljevida za vojaške potrebe so natančna izdelava, veliko merilo in gostota podatkov. Bil je dobro varovana državna skrivnost, izdelan v izvorniku in kopiji, vpogled vanj pa dovoljen le redkim.

Na Slovenskem so se pod vplivom takratne želje po gospodarskem razvoju in krepitvi trgovine izvajala številna dela in kartiranje: obnove cest (na primer Dunaj-Trst in Celovec-Ljubljana-Karlovec), regulacije rek za potrebe plovnosti (na primer porečje Ljubljanice od Vrhnike do iz-

liva v Savo) in Ljubljanskega barja za poselitev in kmetijstvo. Vzporedno so izhajali vse kakovostnejši zemljevidi posameznih delov Slovenije. Med največje kartografske dosežke 18. stoletja uvrščamo zemljevid Kranjske, ki ga je leta 1744 izdal duhovnik Janez Dizma Florjančič. Meri skoraj dva krat dva metra, merilo pa je za tisti čas veličastno, 1 : 100.000. Poleg podrobnega prikaza površja in okrasja na njem izstopajo številne posebnosti. Prvič sploh je na zemljevidu navedeno ime naše najvišje gore Triglav v slovenskem jeziku (*Terglou*), dodana sta veduta in podroben načrt Ljubljane, ki je bil s tem prvič dostopen širši javnosti, vsi slikovni dodatki pa zelo povedno izražajo značilnosti in zgodovino Kranjske.

V 19. stoletju je postajala vsebina na zemljevidih vse gostejša in kartografsko natančna. Na to sta vplivali prevlada uporabe trigonometrične metode za prikaz površja ter litografija, nova tiskarska tehnika, pri kateri se slika odtisne

na papir z uporabo kamnite plošče, kar omogoča hitrejšo delo in večjo naklado. Do tedaj so evropske države uporabljale različne merske sisteme ter različne poldnevnikove, ki so bili izhodišče za določanje in risanje stopinjske mreže. Večji del držav je postopno prevzel metrski sistem, na mednarodnem geodetskem kongresu v Washingtonu leta 1884 pa so se dogovorili, da bo izhodiščni poldnevnik tisti, ki poteka skozi Greenwich v Londonu. To je bilo tudi obdobje, ko so v habsburški monarhiji zelo podrobno kartirali državno ozemlje in izvajali katastrske izmere za evidenco zemljišč. Vzrok je bila seveda želja po natančni odmeri davka za posamezna zemljišča. "Spodbuda" za kartografsko delo pa je lahko tudi povsem nepričakovana. Leta 1866 naj bi se bila bojna sreča v vojni med Avstrijo in Prusijo prevesila v korist slednje prav zaradi slabih avstrijskih zemljevidov in nepoznavanja terena, za katero so bili ti krivi.

V kartografski dejavnosti v Evropi se je v drugi polovici 19. stoletja, zlasti pa ob koncu tega stoletja začela kazati precejšnja nacionalna usmerjenost. Njen razvoj so pogosto vodile politika in narodne težnje posameznih držav. Pri nas so se pojavili zemljevidi v slovenščini ali dvojezični (slovenščina, nemščina), s prikazi tudi manjših delov slovenskega ozemlja ter v velikem merilu, prav tako pa nacionalno usmerjeni, ki prikazujejo slovensko etnično ozemlje. Izstopata prvi dvojezični stenski zemljevid Kranjske botanika Henrika Freyerja in veliko bolj znani *Zemljevid slovenske dežele in pokrajin* avtorja Petra Kozlerja, ki je bil prvič natisnjen leta 1852. Odlike tega zemljevida sta prikaz slovenskega etničnega ozemlja ter navedba izključno slovenskih zemljepisnih imen. Zaradi narodnega naboja ga je takratna avstrijska oblast prepovedala, prodajo in številne poznejše ponatise je dovolila šele leta 1860.

Omenili smo že prvo vojaško izmero, v 19. stoletju pa sta sledili še druga in tretja. Izmere so bile podlaga za izdelavo nekaterih poznejših zelo podrobnih zemljevidov, ki so bili namenjeni širši javnosti. S katastrskimi izmerami je bilo ozemlje Slovenije prvič v celoti natančno kartirano.

Do konca 1. svetovne vojne je bila slovenska kartografija del avstrijske. Tudi v 20. stoletju, ko je bila Slovenija del južnoslovanskih državnih tvorb, in v zadnjih desetletjih, ko je samostojna država, je razvijala in še razvija kartografsko znanost v skladu z naj sodobnejšimi svetovnimi standardi. V 20. stoletju sta se pomen in količina kartografskega gradiva zelo povečala, poenotil pa se je tudi načini kartografskega prikaza. Posledica je nastanek številnih zemljevidov z različnimi merili in vsebinami, ki so zlasti z digitalno tehnologijo postale dostopne vsakomur in uporabne za vse. □

Zemljevid slovenske dežele in pokrajin avtorja Petra Kozlerja je prvi zemljevid slovenskega etničnega ozemlja, kjer so imena krajev napisana izključno v slovenščini.

VIR: NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA, KARTOGRAFSKA IN SLIKOVNA ZBIRKA, SIGNATURA: G Z 282.6/86

